

The Relationship between Perception of Parental Relationship, Parenting Styles and Academic Vitality in Adolescent Girls: The Mediating Role of General Self-Efficacy

Ameneh Pezeshk¹, Samereh Asadi Majreh^{*2}

¹Master of General Psychology, Rasht Branch, Islamic Azad University, Rasht, Iran

²Assistant Professor, Department of Psychology, Rasht Branch, Islamic Azad University, Rasht, Iran

Article History

Received: 2023/07/03

Revised: 2023/11/21

Accepted: 2023/12/10

Available online: 2023/12/10

Article Type: Research Article

Keywords: Parenting styles, perception of parental relationships, academic vitality, general self-efficacy, adolescent

Corresponding Author*:

Samereh Asadi Majreh, Ph.D. in general psychology, assistant professor in the psychology department of Islamic Azad University, Faculty of Humanities, Rasht, Bridge Talshan, Imam Khomeini (RA) educational complex, Postal Code: 54919-41476

ORCID: 0000-0001-9666-4466

E-mail: asadimajreh_psy@yahoo.com

doi: 10.29252/bjcp.17.2.45

ABSTRACT

The aim of the present study was to evaluate the fit of model of the relationship between the perception of parental relationships and parenting styles with the academic vitality of adolescent girls through the mediation of general self-efficacy. This was a descriptive correlational study. The statistical population included all female students of the middle school in Masal City in Gilan province in 2021-22 and their parents. The statistical sample included 238 students who were selected by cluster random sampling method. The Measurement tools include: Grolnick et al.'s (1997) Perceptions of Parents (POPS) Questionnaire; Baumrind's (1988) Parenting Styles; Dehghanizadeh and Chari (2012) Academic Vitality Scale; and Sherer et al.'s (1982) General Self-Efficacy Scale. Data analysis was done by Pearson's correlation and structural equation methods using SPSS24 and AMOS26 softwares. The findings showed a structural relationship between authoritarian and authoritative parenting styles and perception of parental relationships with academic vitality through the mediation of students' general self-efficacy. The path coefficients of the direct effects of authoritarian parenting style and general self-efficacy on academic vitality were also significant. Based on the research findings, it can be concluded that General self-efficacy plays a mediating role in the relationship authoritarian and authoritative parenting styles and perception of parental with academic vitality. the findings have practical implications for counselors and psychologists active in the field of family and education.

Citation: Pezeshk, A., Asadi Majreh, S. (1401/2022). The Relationship between Perception of Parental Relationship, Parenting Styles and Academic Vitality in Adolescent Girls: The Mediating Role of General Self-Efficacy, *Contemporary Psychology*, 17 (2). 45-57, doi: [10.29252/bjcp.17.2.45](https://doi.org/10.29252/bjcp.17.2.45)

ارتباط میان ادراک از روابط والدین، سبک‌های والدگری و سرزندگی تحصیلی در دختران نوجوان: نقش واسطه‌ای خودکارآمدی عمومی

آمنه پزشکی^۱، سامره اسدی مجره^{۲*}

^۱ کارشناسی ارشد روان‌شناسی عمومی، واحد رشت، دانشگاه آزاد اسلامی، رشت، ایران.

^۲ استادیار گروه روان‌شناسی، واحد رشت، دانشگاه آزاد اسلامی، رشت، ایران.

چکیده

هدف پژوهش حاضر، ارزیابی برازش مدل ارتباطی ادراک از روابط والدین و سبک‌های والدگری با سرزندگی تحصیلی دختران نوجوان به میانجی‌گری خودکارآمدی عمومی بود. روش پژوهش حاضر، توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه‌ی آماری پژوهش شامل تمام دانش‌آموزان دختر متوسطه‌ی اول شهرستان ماسال استان گیلان در سال ۱۴۰۱-۱۴۰۰ و والدین آن‌ها بودند. نمونه‌ی آماری شامل ۲۳۸ دانش‌آموز بود که به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای انتخاب شدند. ابزارهای گردآوری داده‌ها شامل پرسشنامه‌های ادراک کودک از والدین گرونییک و همکاران (POPS) (۱۹۹۷)، سبک‌های والدگری بامریند (۱۹۸۸)، سرزندگی تحصیلی دهقانی‌زاده و چاری (۲۰۱۱) و خودکارآمدی عمومی شرر و همکاران (۱۹۸۲) بود. تحلیل داده‌ها با روش همبستگی پیرسون و مدل‌یابی معادلات ساختاری با نرم‌افزارهای SPSS۲۶ و AMOS۲۴ انجام گرفت. یافته‌ها نشان دادند رابطه‌ی ساختاری بین سبک‌های والدگری مستبدانه، مقتدرانه و ادراک از روابط والدین با سرزندگی تحصیلی از طریق میانجی‌گری خودکارآمدی عمومی دانش‌آموزان برازش دارد. ضرایب مسیر اثرات مستقیم سبک والدگری مستبدانه و خودکارآمدی عمومی بر سرزندگی تحصیلی نیز معنی‌دار بود. بر اساس یافته‌های پژوهش می‌توان نتیجه گرفت که خودکارآمدی در رابطه‌ی بین ادراک از روابط والدینی و سبک‌های والدگری با سرزندگی تحصیلی نقش میانجی دارد و یافته‌ها دارای تلویحات کاربردی برای مشاوران و روان‌شناسان فعال در حوزه‌ی خانواده و تحصیلی است.

اطلاعات مقاله

دریافت: ۱۴۰۱/۰۴/۱۲

اصلاح نهایی: ۱۴۰۲/۰۸/۳۰

پذیرش: ۱۴۰۲/۰۹/۱۹

انتشار آنلاین: ۱۴۰۲/۰۹/۱۹

نوع مقاله: مقاله پژوهشی

کلیدواژه‌ها: سبک‌های والدگری؛ ادراک از روابط والدین؛ سرزندگی تحصیلی، خودکارآمدی، نوجوانی

نویسنده‌ی مسئول*:

سامره اسدی مجره، دکتری روانشناسی عمومی، استادیار گروه روان‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی، دانشکده علوم انسانی، رشت، پل تالش، مجتمع آموزشی امام خمینی (ره) و کد پستی: ۴۱۴۷۶-۵۴۹۱۹

ارکید: ۰۰۰۰-۰۰۰۱-۹۹۶۶-۴۴۶۶

پست الکترونیکی:

asadimajreh_psy@yahoo.com

مقدمه

حمایت و آموزش است. خانواده یکی از محوری‌ترین محیط‌های تربیتی است که در حفظ سلامت روانی، اجتماعی و جسمانی فرزندان نقش مهمی دارد (رحیمی‌نژاد و همکاران، ۲۰۱۴). هر چه میزان زمان رابطه‌ی والدین و فرزندان بیشتر باشد به همان میزان اعتماد به نفس، اطمینان، توانایی و مهارت‌های ارتباطی فرزند افزایش می‌یابد (آماتو^۳، ۲۰۱۶).

نوجوانی دوره‌ای است که در خلال آن، عدم تعادل زیستی، روان‌شناختی و اجتماعی تجربه می‌شود (هوکسترا^۱، ۲۰۲۰) و دوره‌ای است که بیشترین ناسازگاری‌های رفتاری در آن نمود پیدا می‌کند (شافر و کیپ^۲، ۲۰۱۱). در دوره‌ی نوجوانی، اگرچه هم‌سالان نقش مهمی را در اجتماعی شدن ایفا می‌کنند اما هنوز، خانواده منبع مهمی از لحاظ

³ Amato

¹ Hoekstra

² Shaffer, & Kipp

دیگر متغیر خانوادگی تاثیرگذار بر سرزندگی تحصیلی نوجوانان، سبک‌های والدگری^{۱۳} است. سبک‌های والدگری شامل نحوه‌ی روابط والدین و فرزندان بوده که از طریق مجموعه‌ای از رفتارها، گرایش‌ها و زمینه‌های غیرکلامی قابل تشخیص است (دارلینگ و استینبرگ^{۱۴}، ۲۰۱۷). بامریند^{۱۵} سه نوع سبک والدگری ارائه کرده است. سبک والدگری سهل‌گیرانه^{۱۶}، مستبدانه^{۱۷} و مقتدرانه^{۱۸}. سبک والدگری سهل‌گیرانه در والدینی است که دارای روابط گرم و صمیمی با فرزندانشان هستند و همچنین کنترل اندک یا هیچ‌گونه کنترلی بر رفتارشان اعمال نمی‌کنند (دهقان منشادی و همکاران، ۲۰۲۰). والدگری مستبدانه با تقاضاهای بالای و پاسخ‌دهی کم والدین مشخص می‌شود. در سبک والدگری مقتدرانه بامریند (۱۹۶۷) دریافت که این والدین دارای فرزندان هستند که اغلب مسئولیت‌پذیر، سازگار و خود متکی‌اند که جهت‌گیری‌های آن‌ها به سمت پیشرفت است (بامریند، ۱۹۶۷). بطیار (۱۳۹۶) در پژوهشی به این نتیجه رسید که بین سرزندگی تحصیلی و سبک والدگری استبدادی رابطه‌ی منفی و بین سبک والدگری مقتدرانه و سهل‌گیرانه با سرزندگی تحصیلی رابطه‌ی مثبت وجود دارد. همچنین آبشا^{۱۹} (۲۰۱۲) در تحقیقی نشان داد که به‌طور کلی، روش‌های والدگری تأثیر مستقیمی بر عملکرد دانش‌آموزان دارند و والدگری مقتدرانه بهترین روش فرزندپروری است. در پژوهشی دیگر فدوی و همکاران (۲۰۲۱) دریافتند، بین الگوهای والدگری با سرزندگی تحصیلی دانش‌آموزان رابطه وجود دارد. نتایج مطالعه سهیلی و همکاران (۲۰۲۰) نیز حاکی از آن بود که سرزندگی تحصیلی نقش میانجی‌گرایانه در رابطه‌ی بین سبک‌های والدگری و عملکرد تحصیلی دارد.

از میان عوامل مربوط به سطح روانی، خودکارآمدی عمومی^{۲۰} از پیشایندیندورا (۱۹۹۱) بیان می‌کند افرادی که دارای خودکارآمدی بالا هستند به مسائل و چالش‌ها به نحوی برخورد می‌کنند که می‌تواند به‌عنوان تکالیفی آن‌ها را ماهرانه انجام دهند و نسبت به انتخاب اهداف و تعهدات، تمایل بیشتری به پیگیری آن‌ها دارند.

موفقیت در محیط‌های آموزشی مستلزم داشتن انرژی و سرزندگی است (دوجین^۱ و همکاران، ۲۰۱۱). سرزندگی به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های بهزیستی ذهنی در بسیاری از نظام‌های پژوهشی مطرح است. سرزندگی تحصیلی^۲ مفهوم نوینی است که به پاسخ مثبت، مفید، سازنده و انطباقی به انواع چالش‌ها و موانعی که در عرصه‌ی مداوم و جاری تحصیلی، تجربه می‌شوند، اشاره دارد (پوتواین همکاران، ۲۰۱۳). دانش‌آموزانی که سرزندگی تحصیلی بالایی دارند بهتر می‌توانند با چالش‌های زندگی تحصیلی مقابله کنند (کامرفورد^۴ و همکاران، ۲۰۱۵). سرزندگی تحصیلی بالا منجر به ارتقای سطح بهزیستی ذهنی (سبزی چی و همکاران، ۲۰۲۲)، انگیزش^۵ بیشتر (مارتین^۶ و همکاران، ۲۰۱۰)، و افزایش پیشرفت تحصیلی^۷ (کولی^۸ و همکاران، ۲۰۱۵) می‌شود.

پیشایندهای سرزندگی تحصیلی در سه سطح مختلف (عوامل روانی، عوامل مربوط به خانواده، مدرسه و مشارکت در فرآیند تحصیل و هم‌سالان) مورد توجه قرار گرفته است (مارتین و مارش^۹، ۲۰۰۸). از جمله متغیرهای تأثیرگذار بر سرزندگی تحصیلی نوجوانان، ادراک از روابط والدین^{۱۰} است. نوع ادراک فرزندان از رفتار و نحوه‌ی برخورد والدین در بروز آسیب‌ها و مشکلات روانی آن‌ها تأثیرگذار است و این موضوع بیش از عامل نوع ارتباط والدین با آن‌ها است. (کارنس، آدامز^{۱۱} ۲۰۰۳؛ به نقل از زاهدیان و همکاران، ۲۰۱۱). اثرگذاری کیفیت روابط والد-فرزند، بیش از این‌که به نیت و هدف والدین وابسته باشد، به نوع ادراکی که کودک از تعاملات با والدین خود دارد، مرتبط است (گروولنیک، رفتی-هلمر، فلم، ماربل و کاردمی^{۱۲}، ۲۰۱۵). برخی مواقع والدین رفتار خود را گرم و صمیمی می‌پندارند در حالی که فرزندانشان والدین خود را این‌گونه تعریف نمی‌کنند (کارنس، آدامز^{۱۱} ۲۰۰۲؛ به نقل از زاهدیان و همکاران، ۲۰۱۱). در پژوهشی حجازی و عباسی (۲۰۲۱) دریافتند که ادراک از روابط والدینی می‌تواند تأثیر مستقیمی بر سرزندگی تحصیلی داشته باشد و ایجاد جو حمایتی توسط والدین باعث ارتقاء سرزندگی تحصیلی دانش‌آموزان می‌شود.

¹¹ carens & Adams

¹² Raftery-Helmer, Flamm, Marbell & Cardemil

¹³ Parenting styles

¹⁴ Darling & Steinberg

¹⁵ Baumrind

¹⁶ Permissive

¹⁷ Authoritarian

¹⁸ Authoritative

¹⁹ Abesha

²⁰ General self-efficacy

¹ Duijn

² academic vitality

³ Putwain

⁴ Comerford

⁵ motivation

⁶ Martin

⁷ achievement

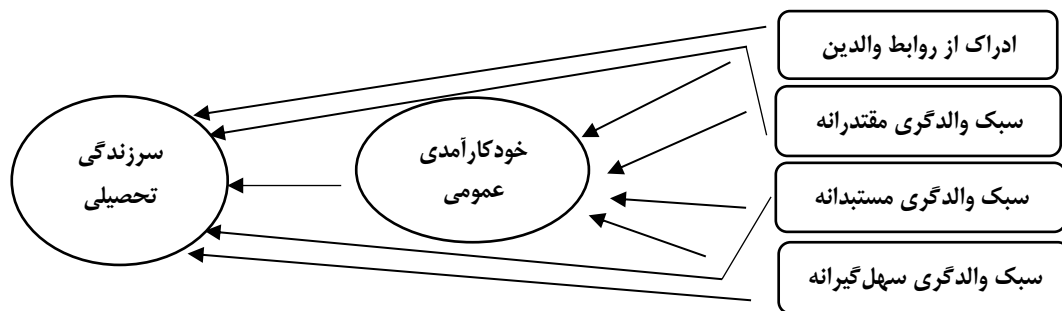
⁸ Collie

⁹ Marsh

¹⁰ Perception of parental relationships

شرفی و همکاران (۲۰۱۶) و دخیلی (۲۰۱۹) به نقش واسطه‌ای خودکارآمدی در رابطه بین سبک‌های والدگری و سرزندگی تحصیلی دست یافتند. بنابراین مدل مفهومی پژوهش بر اساس روابط متغیرها مطرح شد و در شکل ۱ ارائه شده است. مؤثر بر سرزندگی تحصیلی است که توسط آلبرت بندورا در قالب نظریه‌ی شناختی-اجتماعی مطرح شد (باسول^۱، ۲۰۱۰).

(بندورا، ۱۹۹۱). مروری بر نتایج مطالعات نشان می‌دهد که رابطه‌ی والد-کودک با خودکارآمدی مرتبط بوده (شائو و کانگ، ۲۰۲۲)، و هر دو این سازه‌ها به‌طور قابل توجهی با عملکرد تحصیلی مرتبط هستند (یوان، ویزر و فیشر، ۲۰۱۵). سبک والدگری مقتدرانه با خودکارآمدی نوجوانان (سیمانجتک، ۲۰۲۰) و خودکارآمدی با سرزندگی تحصیلی مرتبط است (ساریکام، ۲۰۱۵، کارملی، ۲۰۲۰، فولادی، ۲۰۱۸، حسین چاری و همکاران، ۲۰۱۹).

شکل ۱- مدل مفهومی پژوهش

هستند. جمع‌آوری داده‌ها به صورت میدانی و با استفاده از پرسشنامه‌ها انجام گرفت.

شرکت‌کنندگان

جامعه‌ی آماری پژوهش حاضر شامل تمام دانش‌آموزان دختر نوجوان متوسطه‌ی اول در نیمسال دوم سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ شهرستان ماسال استان گیلان و والدین آن‌ها بودند. حجم جامعه‌ی آماری دانش‌آموزان دختر حدود ۶۲۳ نفر بود. با توجه به حجم جامعه‌ی آماری و بر اساس جدول مورگان، ۲۳۸ دانش‌آموز دختر در طیف سنی ۱۲ تا ۱۵ سال به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای انتخاب شدند. ملاک‌های ورود به پژوهش عبات بود از داشتن رضایت آگاهانه، عدم ابتلا به بیماری‌های جسمانی و روان‌شناختی مزمن بر اساس اظهارات خود دانش‌آموزان و ملاک خروج از پژوهش نیز تکمیل ناقص پرسشنامه‌ها بود. ویژگی‌های جمعیت‌شناختی دانش‌آموزان در جدول ۱ ارائه شده است.

با توجه به اهمیت دوران نوجوانی در شکل‌گیری هویت، و نیز نقش تأثیرگذار والدین به‌عنوان الگوهای رفتاری مهم بر رشد و پیشرفت نوجوان، مطالعه در حوزه‌ی نوجوانی، و اثر والدین بر سرزندگی تحصیلی آن‌ها حائز اهمیت فراوان است. مطالعه‌ی حاضر در خصوص ارائه مدل مفهومی و نیز ترکیب متغیرها دارای خلاء پژوهشی و نوآوری بوده، و لذا هدف پژوهش حاضر، ارزیابی برازش مدل ساختاری ارتباط ادراک از روابط والدین و سبک‌های والدگری با سرزندگی تحصیلی دختران نوجوان به میانجی‌گری خودکارآمدی عمومی بود.

روش

طرح پژوهشی

پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی با مدل‌یابی معادلات ساختاری بود که در آن ادراک از روابط والدین و سبک‌های والدگری به‌عنوان متغیر مستقل برون‌زا، خودکارآمدی عمومی به‌عنوان متغیر میانجی و سرزندگی تحصیلی به‌عنوان متغیر درون‌زا

¹ Basol

جدول ۱- ویژگی‌های جمعیت‌شناختی دانش‌آموزان

متغیر	فراوانی	درصد
۱۲ سال	۶	۲/۵۲
۱۳ سال	۶۶	۲۷/۷۳
گروه سنی ۱۴ سال	۱۰۱	۴۳/۴۲
۱۵ سال	۶۵	۲۷/۳۱
هفتم	۷۲	۳۲/۷۷
پایه‌ی تحصیلی هشتم	۹۷	۴۰/۷۵
نهم	۶۹	۲۶/۴۷
خوب	۱۴۴	۶۰/۵۰
وضعیت اقتصادی متوسط	۷۲	۳۰/۲۵
ضعیف	۲۲	۹/۲۴

ابزارهای پژوهش

پرسشنامه‌ی ادراک کودک از والدین گرونیك و همکاران^۱

(POPS): پرسشنامه‌ی ادراک کودک از والدین (POPS) توسط گرونیك، دسی و رایان (۱۹۹۷) طراحی شده و ۲۰ گویه دارد که ۱۰ گویه برای مادر و ۱۰ گویه برای پدر است. این پرسشنامه از ۱ (کاملاً مخالفم) تا ۴ (کاملاً موافقم) نمره‌گذاری می‌شود. نمونه‌ای از عبارات این پرسشنامه عبارتند از: "پدر به کودک می‌گوید که چه رفتاری باید از خود نشان دهد." در پژوهش شیرازی فرد (۲۰۱۰)، ضرایب آلفای کرونباخ ۰/۸۶ برای خرده مقیاس رابطه با پدر و ۰/۸۷ برای خرده مقیاس رابطه با مادر به دست آمد. البرزی (۲۰۱۴) روایی به شیوه‌ی همبستگی گویه‌ها با نمره‌ی کل در ادراک کودک از مادر را بین ۰/۶۵ تا ۰/۷۹ و بعد ادراک کودک از پدر را بین ۰/۵۹ تا ۰/۷۳ به دست آورد. نیز آلفای کرونباخ در بعد ادراک کودک از مادر ۰/۸۶ و در بعد ادراک کودک از پدر ۰/۸۲ گزارش کردند. در پژوهش حاضر پایایی پرسشنامه‌ی مذکور با آلفای کرونباخ در بعد ادراک از مادر ۰/۶۴ و در بعد ادراک از پدر ۰/۷۶ و پایایی کل ۰/۸۰ به دست آمد.

پرسشنامه‌ی سبک‌های والدگری بامریند^۲ (۱۹۸۸): این

پرسشنامه توسط بامریند (۱۹۸۸) ساخته شد. این ابزار شامل ۳۰ گویه است. این پرسشنامه بر اساس مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت از کاملاً مخالفم (نمره‌ی ۰) تا کاملاً موافقم (نمره‌ی ۴) نمره‌گذاری می‌شود. این پرسشنامه شامل سه زیر مقیاس، سبک سهل‌گیرانه ۱۰ گویه (۲۸، ۲۴، ۲۱، ۱۹، ۱۷، ۱۴، ۱۳، ۱۰، ۶، ۱)، سبک مقتدرانه ۱۰ گویه (۳۰، ۲۷، ۲۳، ۲۲، ۲۰، ۱۸، ۱۱، ۱۵، ۵، ۴) و سبک مستبدانه

۱۰ گویه (۲۹، ۲۶، ۲۵، ۱۸، ۱۶، ۱۲، ۹، ۷، ۳، ۲) است. نمونه‌ای از عبارات این پرسشنامه عبارتند از: "والدین باید به بچه‌های خود اجازه دهند تا هر آن چه را که می‌خواهند، انجام دهند." "مدهو و دیمپل^۳ (۲۰۱۷) پایایی به روش آلفای کرونباخ را در کل این پرسشنامه برابر با ۰/۸۱ گزارش کردند. در پژوهش بساک‌نژاد و همکاران (۲۰۱۹) پایایی این پرسشنامه به روش آلفای کرونباخ برای خرده مقیاس‌های سهل‌گیرانه ۰/۷۱، مستبدانه ۰/۸۲ و مقتدرانه ۰/۷۵ به دست آمد. روایی این پرسشنامه نیز مورد تأیید بوده است. در پژوهش حاضر پایایی پرسشنامه به روش آلفای کرونباخ برای خرده مقیاس‌های سهل‌گیرانه ۰/۷۶، مقتدرانه ۰/۷۶ و مستبدانه ۰/۷۱ به دست آمد.

پرسشنامه‌ی سرزندگی تحصیلی حسین چاری و دهقانی‌زاده^۴

(۲۰۱۹): حسین چاری و دهقانی‌زاده (۲۰۱۹) این پرسشنامه را با الگوگیری از مقیاس سرزندگی تحصیلی مارتین و مارش (۲۰۰۶) که دارای ۴ گویه است، تدوین کردند. این ابزار دارای ۹ گویه است که از ۱ (کاملاً مخالفم) تا ۵ (کاملاً موافقم) نمره‌گذاری می‌شوند. نمونه‌ای از عبارات این پرسشنامه عبارتند از: "می‌دانم که اگر نمره بدی بگیرم همچنان اعتماد به نفسم بالا خواهد بود." حسین چاری و دهقانی‌زاده (۲۰۱۹) برای احراز روایی این پرسشنامه از روش تحلیل عاملی و همسانی دورنی استفاده کرده و نتایج را مطلوب گزارش کردند. همچنین، پایایی ابزار را با استفاده از روش آلفای کرونباخ و بازآزمایی به ترتیب با ضرایب ۰/۸۰ و ۰/۷۳ به دست آوردند. در مطالعه‌ی مرادی و چراغی (۲۰۱۴)، پایایی ۰/۷۰ به دست آمد. در پژوهش حاضر، پایایی پرسشنامه با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۷۸ به دست آمد.

^۴ Hossein Chari and Dehghanizadeh's Educational Vitality Questionnaire

^۱ Grolnik et al.'s Parental Perception Questionnaire (POPS)

^۲ Bamrind's Parenting Styles Questionnaire

^۳ Madhu & Dimple

پاسخگویی به سوالات پرسشنامه محدودیت زمانی وجود نداشت. پرسشنامه‌های مربوط به والدین نیز از طریق دانش‌آموزان و با اطلاع قبلی در اختیار والدین قرار گرفت. داده‌های پرسشنامه استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS۲۶ و AMOS۲۴ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. جهت تحلیل داده‌ها از شاخص‌های آمار توصیفی (میانگین، انحراف استاندارد، کجی و کشیدگی) و جهت تحلیل داده‌های مربوط به فرضیه‌ها از ضریب همبستگی پیرسون و مدل‌یابی معادلات ساختاری استفاده شد. جهت تحلیل روابط واسطه‌ای نیز از روش بوت استرپ در برنامه‌ی MACRO پریچر و هایز (۲۰۰۸) استفاده شد.

نتایج

نتایج اطلاعات توصیفی مربوط به متغیرهای برونزا سبک‌های والدگری سهل‌گیرانه، مستبدانه، مقتدرانه و ادراک از روابط والدین به ترتیب دارای میانگین و انحراف استاندارد (۱۷/۸۶(۶/۷۸)، ۱۵/۹۵(۶/۴۱)، ۲۹/۷۹(۵/۹۳) و ۵۷/۹۶(۸/۵۶)، میانگین متغیر درونزا سرزندگی تحصیلی (۳۲/۳۲) و انحراف استاندارد (۶/۷۹) و میانگین متغیر میانجی خودکارآمدی عمومی (۵۹/۹۸) و انحراف استاندارد (۷/۸۷) است. شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش در جدول ۲ گزارش شده است.

پرسشنامه‌ی خودکارآمدی عمومی شرر و همکاران^۱ (۱۹۸۲): پرسشنامه‌ی خودکارآمدی عمومی شرر و همکاران (۱۹۸۲) دارای ۱۷ گویه است. سوالات ۱، ۳، ۸، ۹، ۱۳، ۱۵ از ۱ (کاملاً مخالفم) تا ۵ (کاملاً موافقم) نمره‌گذاری شده و بقیه گویه‌ها به صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شوند. نمونه‌ای از عبارات این پرسشنامه عبارتند از: "وقتی طرحی می‌ریزم، مطمئن هستم می‌توانم آن را انجام دهم." وودروف و کاشمن^۲ (۱۹۹۳) پایایی و روایی این پرسشنامه را تأیید کردند. پایایی این پرسشنامه با ضریب آلفای کرونباخ در مطالعات شرر و همکاران (۱۹۸۲) ۰/۸۶، در پژوهش وودروف و کاشمن (۱۹۹۳) ۰/۸۴ و در پژوهش مطیعی و همکاران (۱۳۹۸) ۰/۹۲ گزارش شده است. گزارش شده است. در پژوهش حاضر پایایی پرسشنامه با روش آلفای کرونباخ ۰/۷۳ به‌دست آمد.

روند اجرای پژوهش

ابتدا مجوز لازم برای اجرای پژوهش از اداره آموزش و پرورش شهرستان ماسال استان گیلان اخذ شد. سپس از لیست مدارس دوره‌ی اول متوسطه، به صورت تصادفی سه مدرسه (یک مدرسه دولتی و دو مدرسه غیرانتفاعی) انتخاب، و از هر مقطع دو کلاس انتخاب شد. با هماهنگی مدیران، معاونین و معلمان مدارس، در طی دو ماه، ابزارها به صورت حضوری اجرا شد. اجرا به صورت گروهی بود و جهت

جدول ۲- شاخص‌های توصیفی (میانگین و انحراف استاندارد) متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	بیشینه-کمینه	کجی	کشیدگی
سبک والدگری سهل‌گیرانه	۱۷/۸۶	۶/۷۸	۱-۴۰	-۰/۱۸۱	۰/۳۷۹
سبک والدگری مستبدانه	۱۵/۹۵	۶/۴۱	۰-۳۷	-۰/۲۵۰	-۰/۱۳۷
سبک والدگری مقتدرانه	۲۹/۷۹	۵/۹۳	۴-۴۰	-۱/۱۵۳	۲/۱۱۵
ادراک از روابط والدین	۵۷/۹۶	۸/۵۶	۳۵-۸۰	-۰/۰۴۳	-۰/۱۶۴
درگیر شونده‌ی کلامی	۱۲/۴۵	۲/۷۷	۴-۱۶	-۰/۷۵۳	۰/۱۵۱
درگیر شونده‌ی رفتاری	۶/۳۰	۱/۳۱	۲-۸	-۰/۵۸۶	۰/۱۷۱
درگیر شونده‌ی مدرسه‌ای	۹/۸۲	۲/۷۱	۴-۱۶	-۰/۱۲۷	-۰/۲۱۴
حمایتی کلامی	۱۱/۸۰	۲/۵۸	۶-۱۶	-۰/۱۱۷	-۰/۸۶۷
حمایتی رفتاری	۱۱/۸۳	۲/۴۵	۴-۱۶	-۰/۳۸۴	۰/۱۱۱
حمایتی مدرسه‌ای	۵/۷۷	۱/۶۴	۲-۸	-۰/۳۳۷	-۰/۶۴۵
خودکارآمدی عمومی	۵۹/۹۸	۷/۸۷	۳۴-۸۰	-۰/۲۶۸	۰/۰۲۳
رویارویی با موانع	۲۶/۵۲	۴/۷۲	۱۳-۳۵	-۰/۴۵۲	۰/۰۵۰
تکمیل تکلیف	۲۳/۳۵	۳/۳۰	۱۲-۳۰	-۰/۵۳۸	۰/۸۹۹
میل به آغازگری	۱۰/۱۰	۲/۳۰	۵-۱۵	-۰/۱۲۲	-۰/۳۲۵
سرزندگی تحصیلی	۳۲/۳۲	۶/۷۹	۱۳-۴۵	-۰/۴۱۵	۰/۴۴۰

^۲Woodruff & Cashman

^۱ Sherr et al.'s General Self-Efficacy Questionnaire

نتایج همبستگی بین متغیرهای پژوهش در جدول ۳ گزارش شده است. در جدول ۳ با توجه به نتایج ماتریس همبستگی، بین والدگری سهل گیرانه ($r = -0.37, P < 0.001$) و والدگری مستبدانه ($r = -0.43, P < 0.001$) با سرزندگی تحصیلی رابطه‌ی منفی و معنادار و بین والدگری مقتدرانه ($r = 0.23, P < 0.001$)، ادراک از روابط والدینی ($r = 0.34, P < 0.001$) و خودکارآمدی عمومی ($r = 0.37, P < 0.001$) وجود دارد.

نتایج همبستگی بین متغیرهای پژوهش در جدول ۳ گزارش شده است. در جدول ۳ با توجه به نتایج ماتریس همبستگی، بین والدگری سهل گیرانه ($r = -0.37, P < 0.001$) و والدگری مستبدانه ($r = -0.43, P < 0.001$) با سرزندگی تحصیلی رابطه‌ی منفی و معنادار و بین والدگری مقتدرانه ($r = 0.23, P < 0.001$)، ادراک از روابط والدینی ($r = 0.34, P < 0.001$) و خودکارآمدی عمومی ($r = 0.37, P < 0.001$) وجود دارد.

جدول ۳- ماتریس همبستگی بین متغیرهای برون‌زا، میانجی و درون‌زا مدل پیشنهادی

متغیرها	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۱- سبک والدگری سهل گیرانه						
۲- سبک والدگری مستبدانه	-.16**					
۳- سبک والدگری مقتدرانه	-.32**	-.32**				
۴- ادراک از روابط والدینی	-.31**	-.35**	.18**			
۵- خودکارآمدی عمومی	-.30**	-.20**	.31**	.29**		
۶- سرزندگی تحصیلی	-.37**	-.43**	.23**	.34**	.47**	

** معنی‌داری در سطح ۰/۰۱

پیش از بررسی ضرایب ساختاری، برازش الگوی پیشنهادی براساس شاخص‌های برازندگی معرفی شده ارزیابی شدند. نتایج شاخص‌های برازش نشان می‌دهد تمامی شاخص‌های برازش حاکی

از برازش خوب مدل پیشنهادی با داده‌ها است. شاخص‌های برازندگی مدل در جدول ۴ نشان داده شده است.

جدول ۴- شاخص‌های برازندگی الگوی پیشنهادی پژوهش حاضر

GFI	IFI	PCFI	CFI	PNFI	(CL _{90%}) RMSEA	CMIN/ DF	p-value	df	X ²
۰/۹۲۹	۰/۹۲۱	۰/۵۷۷	۰/۹۱۴	۰/۵۳۰	۰/۰۷۶ (۰/۰۵ - ۰/۰۹)	۲/۳۵۴	< ۰/۰۰۱	۵۲	۱۲۲/۴۱

*میزان قابل قبول شاخص‌ها، PCFI، PNFI (>.5)، IFI، GFI، CFI (>.9)، RMSEA (<.08)، CMIN/DF (۳ < خوب، ۵ < قابل قبول) (کلاین^۱ ۲۰۱۶).

نتایج شاخص‌های برازش PCFI=۰/۵۷۷، PNFI=۰/۵۳۰ بزرگ‌تر از ۰/۰۵، شاخص‌های IFI=۰/۹۲۱، CFI=۰/۹۱۴ و GFI=۰/۹۲۹ بزرگ‌تر از ۰/۰۹ هستند و شاخص RMSEA=۰/۰۷۶ کوچک‌تر از ۰/۰۸ که حاکی از برازش خوب مدل پیشنهادی با داده‌ها

است. جدول ۵ ضرایب استاندارد تمام مسیرها و مقادیر بحرانی را در الگوی پیشنهادی ارائه شده‌اند.

^۱Kline

جدول ۵- ضرایب استاندارد مسیرهای الگوی پیشنهادی

مسیر	ضرایب استاندارد	خطای معیار	نسبت بحرانی	مقدار احتمال (P)
سبک والدگری سهل گیرانه <---> سرزندگی تحصیلی	۰/۰۶۲	۰/۰۶۷	۰/۹۱۸	۰/۳۵۸
سبک والدگری مستبدانه <---> سرزندگی تحصیلی	-۰/۱۸۸	۰/۰۷۵	-۲/۶۴۷	۰/۰۰۸
سبک والدگری مقتدرانه <---> سرزندگی تحصیلی	۰/۱۲۶	۰/۰۸۸	۱/۶۳۹	۰/۱۰۱
سبک والدگری سهل گیرانه <---> خودکارآمدی عمومی	-۰/۱۰۴	۰/۰۴۱	-۱/۳۲۵	۰/۱۸۵
سبک والدگری مستبدانه <---> خودکارآمدی عمومی	-۰/۱۹۸	۰/۰۴۴	-۲/۴۵۳	۰/۰۱۴
سبک والدگری مقتدرانه <---> خودکارآمدی عمومی	۰/۳۲۶	۰/۰۵۰	۳/۸۶۵	<۰/۰۰۱
ادراک از روابط والدینی <---> سرزندگی تحصیلی	-۰/۰۶۹	۰/۵۰۱	-۰/۷۸۵	۰/۴۳۲
ادراک از روابط والدینی <---> خودکارآمدی عمومی	۰/۳۴۶	۰/۳۲۰	۳/۱۹۹	۰/۰۰۱
خودکارآمدی عمومی <---> سرزندگی تحصیلی	۰/۳۹۳	۰/۲۱۱	۳/۶۱۰	<۰/۰۰۱

بر اساس نتایج مندرج در جدول ۵ والدگری مستبدانه بر سرزندگی تحصیلی، اثر منفی و مستقیم دارد ($P=۰/۰۰۸$ ، $\beta=-۰/۱۸۸$) اما سبک والدگری سهل گیرانه ($P=۰/۳۵۸$ ، $\beta=۰/۰۶۲$) و مقتدرانه ($P=۰/۱۰۱$ ، $\beta=۰/۱۲۶$) بر سرزندگی تحصیلی، اثر معناداری ندارد. سبک والدگری مستبدانه بر خودکارآمدی عمومی اثر منفی و مستقیم دارد ($P=۰/۰۰۸$ ، $\beta=-۰/۱۹۸$) و سبک والدگری مقتدرانه با خودکارآمدی عمومی اثر مثبت و مستقیم دارد ($P=<۰/۰۰۱$ ، $\beta=۰/۳۲۶$)، اما سبک والدگری سهل گیرانه بر خودکارآمدی عمومی اثر معناداری ندارد ($P=۰/۱۸۵$ ، $\beta=۰/۱۰۴$). همچنین ادراک از روابط والدین بر سرزندگی تحصیلی، اثر مستقیم و معناداری ندارد ($P=۰/۴۳۲$ ، $\beta=-۰/۰۶۹$) و ادراک از روابط والدین بر خودکارآمدی عمومی اثر مثبت و مستقیم دارد ($P=۰/۰۰۱$ ، $\beta=۰/۳۴۶$). همچنین ادراک از روابط والدین بر سرزندگی تحصیلی دانش آموزان، اثر مثبت و مستقیم دارد ($P=<۰/۰۰۱$ ، $\beta=۰/۳۹۳$). نتایج بوت استرپ برای مسیرهای واسطه‌ای الگوی پیشنهادی پژوهش حاضر را می‌توان در جدول ۶ مشاهده نمود.

جدول ۶- نتایج بوت استرپ برای مسیرهای غیر مستقیم در الگوی پیشنهادی

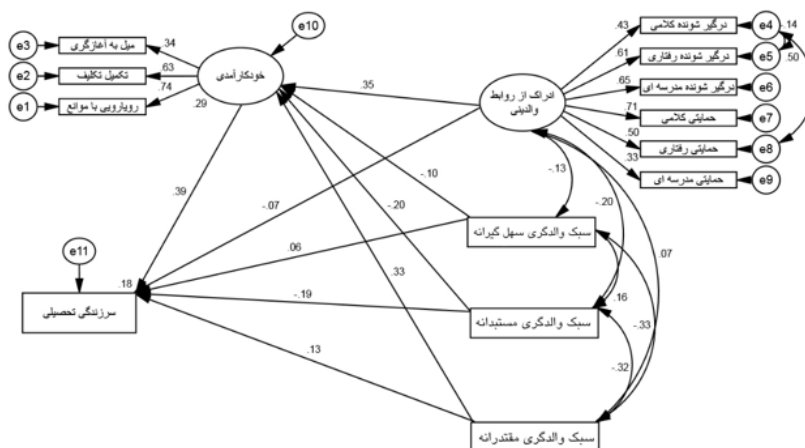
مسیر	داده	بوت	شاخص		
			خطا	حد پایین	حد بالا
از سبک والدگری سهل‌گیرانه به سوی سرزندگی تحصیلی از طریق خودکارآمدی عمومی	-۰/۰۴۰	-۰/۰۴۱	۰/۰۴۹	-۰/۱۸۰	۰/۰۲۳
از سبک والدگری مستبدانه به سوی سرزندگی تحصیلی از طریق خودکارآمدی عمومی	-۰/۰۷۷	-۰/۰۷۸	۰/۰۴۴	-۰/۱۹۱	-۰/۰۱۱
از سبک والدگری مقتدرانه به سوی سرزندگی تحصیلی از طریق خودکارآمدی عمومی	۰/۱۲۷	۰/۱۲۸	۰/۰۷۰	۰/۰۳۲	۰/۳۱۳
از ادراک از روابط والدینی به سوی سرزندگی تحصیلی از طریق خودکارآمدی عمومی	۰/۱۳۵	۰/۱۳۶	۰/۰۶۵	۰/۰۴۵	۰/۳۱۷

همان‌طور که در جدول ۶ مشاهده می‌شود، خودکارآمدی عمومی در رابطه‌ی بین سبک والدگری مستبدانه و سرزندگی تحصیلی نقش میانجی‌گرانه دارد. میزان اثر غیرمستقیم آن برابر $-۰/۰۷۸$ با دامنه‌ی $(-۰/۱۹۱$ تا $-۰/۰۱۱)$ است. سهم متغیر میانجی خودکارآمدی عمومی بین سبک والدگری مقتدرانه و سرزندگی تحصیلی، با میزان اثر غیرمستقیم برابر $۰/۱۲۸$ و دامنه‌ی $(۰/۳۱۳$ تا $۰/۰۳۲)$ از لحاظ آماری معنادار است، خودکارآمدی در رابطه بین ادراک از روابط والدین و سرزندگی تحصیلی نیز نقش میانجی‌گرانه دارد، میزان اثر غیرمستقیم آن برابر $۰/۱۳۶$ و دامنه‌ی $(۰/۳۱۷$ تا $۰/۰۴۵)$ است و به‌عنوان متغیر میانجی بین سبک والدگری

مستقیم و معناداری ندارد ($P=۰/۱۸۵$ ، $\beta=۰/۱۰۴$). همچنین ادراک از روابط والدین بر سرزندگی تحصیلی، اثر مستقیم و معناداری ندارد ($P=۰/۴۳۲$ ، $\beta=-۰/۰۶۹$) و ادراک از روابط والدین بر خودکارآمدی عمومی اثر مثبت و مستقیم دارد ($P=۰/۰۰۱$ ، $\beta=۰/۳۴۶$). همچنین ادراک از روابط والدین بر سرزندگی تحصیلی دانش آموزان، اثر مثبت و مستقیم دارد ($P=<۰/۰۰۱$ ، $\beta=۰/۳۹۳$). نتایج بوت استرپ برای مسیرهای واسطه‌ای الگوی پیشنهادی پژوهش حاضر را می‌توان در جدول ۶ مشاهده نمود.

ادراک از روابط والدین و سبک‌های والدگری با سرزندگی تحصیلی دختران نوجوان به میانجی‌گری خودکارآمدی عمومی برآزش دارد.

سهل‌گیرانه و سرزندگی تحصیلی با دامنه‌ی (۰/۲۳ تا -۰/۱۸۰) از لحاظ آماری معنادار نیست. در مدل پیشنهادی پژوهش، با توجه به شاخص‌های برآورد شده، نتایج نشان می‌دهد مدل ساختاری ارتباط

شکل ۲- ضرایب استاندارد رابطه‌ی ادراک از روابط والدین، سبک‌های والدگری، سرزندگی تحصیلی و خودکارآمدی عمومی

بحث

ایجاد می‌کنند. چنین والدینی با سختگیری‌ها و ایجاد محیطی خشونت‌آمیز، اضطراب‌آور و عاری از محبت، دانش‌آموزانی را تربیت می‌کنند که برای رسیدن به اهداف تحصیلی از انگیزه و اشتیاق کافی بهره‌مند نیستند و احساس سرزندگی تحصیلی در آن‌ها کاهش می‌یابد همچنین در مورد ناهمسو بودن یافته‌ی این پژوهش مبنی بر معنی‌دار نشدن اثر مستقیم سبک‌های والدگری سهل‌گیرانه و مقتدرانه و ادراک از روابط والدین بر سرزندگی تحصیلی با نتایج پژوهش‌های مشابه، می‌توان به دلایلی از جمله متفاوت بودن ابزارهای اندازه‌گیری در این مطالعه و نیز تفاوت‌های فرهنگی اشاره کرد. چنانچه نتایج تحقیقات حجازی نشان داد که ادراک نوجوانان از روابط والدینی بر سرزندگی تحصیلی آن‌ها تأثیرگذار است و ایجاد جو حمایتی در خانواده توسط والدین می‌تواند سرزندگی تحصیلی دانش‌آموزان را ارتقاء بخشد. همچنین می‌توان گفت والدین سهل‌گیر با والدین مقتدر دارای مشابهت‌هایی در نوع برخورد و شیوه‌ی تربیتی هستند، والدین سهل‌گیر در برخورد با فرزندان با سطح کمتری از درخواست و نظارت برخورد می‌کنند و این اجازه را به فرزندان می‌دهند که خود تصمیم‌گیرنده باشند و رهنمودهای اندکی به فرزندان خود ارائه می‌دهند همچنین والدین مقتدر که با هدایت فرزندان همراه با استدلال این امکان را برای آن‌ها فراهم می‌کنند تا اداره‌کننده‌ی امور خود باشند، این شیوه‌های تربیتی والدین ویژگی‌های خودتنظیمی و خودکنترل‌گری را در فرزندان

هدف پژوهش حاضر ارزیابی مدل ساختاری ارتباط ادراک از روابط والدین و سبک‌های والدگری با سرزندگی تحصیلی دختران نوجوان به میانجی‌گری خودکارآمدی عمومی بود. یافته‌ها نشان داد که سبک والدگری مستبدانه بر سرزندگی تحصیلی، اثر منفی و مستقیم دارد. این یافته هم‌سو با نتایج پژوهش‌های فدوی و همکاران (۲۰۲۱)، سهیلی و همکاران (۲۰۲۰)، بطیار (۲۰۱۷)، نریمانی و همکاران (۱۳۹۶) است. اثر مستقیم سبک والدگری سهل‌گیرانه و مقتدرانه و ادراک از روابط والدین بر سرزندگی تحصیلی معنی‌دار نبود که با نتایج مطالعات بالا و نیز مطالعه‌ی حجازی و عباسی (۲۰۲۱) ناهم‌سو است. از دیدگاه نریمانی و همکاران (۱۳۹۸) سبک‌های والدگری پیش‌بینی‌کننده‌ی خوبی برای سرزندگی تحصیلی هستند و والدگری که همراه با نظارت ضعیف است باعث کاهش سرزندگی تحصیلی خواهد شد. داشتن سرزندگی تحصیلی می‌تواند دانش‌آموزان را در مواجهه با مسائل و چالش‌های تحصیلی مانند تکالیف دشوار، نمرات ضعیف و فشار امتحان که در حیطه‌ی تحصیلی به وجود می‌آید، توانا سازد (مارتین و مارش، ۲۰۰۸). هنگامی که والدین از سبک تربیتی مستبدانه استفاده می‌کنند سرزندگی تحصیلی فرزندان آنها کاهش می‌یابد. والدینی که رفتارهای نابهنجاری مانند خشونت، رفتار طردکننده و بی‌اعتنایی به نیازهای روانی در برخورد با فرزندان به کار می‌برند، آسیب‌هایی را برای فرزندان

کنترل امور را به عهده بگیرند (بامریند، ۱۹۶۷). فرزندان این والدین احساس می‌کنند که مورد تأیید والدینشان هستند و توسط آن‌ها درک می‌شوند. اما والدین مستبد که برای اعمال تصمیمات خود ارزش زیادی قائلند، هر نوع مانع و کوشش برای کم‌رنگ شدن این اقتدار با مقاومت آن‌ها مواجه می‌شود، در نتیجه فرزندان آن‌ها نمی‌توانند به راحتی تصمیمات خود را بیان کنند و مجاز به بحث و گفتگو با والدینشان نیستند. در این شیوه‌ی تربیتی ابراز محبت اندک است و فرزندان به اندازه‌ی کافی مستقلانه فعالیت نمی‌کنند، در تصمیم‌گیری‌های خود ضعیف عمل کرده و توانایی اندکی برکنترل امور دارند که این عوامل باعث کاهش اعتماد به نفس و توانمندی‌های او در برابر چالش‌ها و خودکارآمدی ضعیف فردی منجر می‌شود. این دانش‌آموزان در حیطه‌ی تحصیلی خود برای یادگیری تکالیف، سرزندگی کمتری از خود بروز می‌دهند. از سوی دیگر نتایج بیانگر آن بود که خودکارآمدی عمومی در رابطه‌ی بین سبک والدگری سهل‌گیرانه و سرزندگی تحصیلی نقش میانجی‌گرانه ندارد. این نتیجه با پژوهش دهقان منشادی و همکاران (۲۰۲۰) ناهم‌سو است. از دیدگاه دهقان منشادی و همکاران (۲۰۲۰) سبک والدگری سهل‌گیرانه از طریق خودکارآمدی می‌تواند بر سرزندگی دانش‌آموزان اثر منفی داشته باشد. یک علت احتمالی در خصوص ناهم‌سو بودن یافته‌ها علل فرهنگی است. در تبیین دیگر برای این ناهم‌سوئی، می‌توان به ویژگی‌های والدین سهل‌گیر اشاره کرد. با توجه به این که این والدین نسبت به فرزندان خود از درخواست کمتر و نظارت محدودتری برخوردارند، بنابراین این والدین علاوه بر این که تا حدودی از خصوصیات والدگری مقتدرانه متفاوت است و همچنین از ویژگی‌های والدگری مستبدانه نیز برخوردار نیست؛ نه شامل رفتارها و انتظارات خشک و غیر منعطف همراه مستبدانه است و نه شامل نظارت، نظم و مقررات رفتارهای مقتدرانه. بنابراین می‌توان گفت نه قادر است بسیار به رشد خودکارآمدی کمک کننده باشد و نه مانع از رشد آن شود. بنابراین شیوه‌های تربیتی صحیح و منطقی، رفتارهای شایسته و مستقلانه در فرد پرورش می‌دهند و باعث افزایش اعتماد به نفس دانش‌آموزان و در نتیجه به موفقیت، نشاط و سرزندگی تحصیلی می‌شود.

نقش میانجی‌گرایانه خودکارآمدی عمومی در رابطه‌ی بین ادراک از روابط والدین و سرزندگی تحصیلی معنی‌دار بود. این نتایج با پژوهش‌های اخوان تفتی و اسماعیلی (۱۳۹۵) شائو و کانگ (۲۰۲۲) و یوان و همکاران (۲۰۱۵) هم‌سو است. در تبیین این یافته می‌توان به نقش والدین در شکل‌گیری خودکارآمدی فرزندان اشاره کرد، والدینی که با روابطی گرم و صمیمانه با نوجوانانشان دارند و

خود پرورش می‌دهند و در نتیجه آن‌ها بدون نیاز به تأیید و نظارت دیگران برای رسیدن به اهدافشان تلاش می‌کنند و تحت تأثیر تصمیمات و نظرات دیگران نیستند.

نتایج بیانگر آن بود، خودکارآمدی عمومی بر سرزندگی تحصیلی، اثر مثبت و مستقیم دارد. بدین معنی که هر چقدر خودکارآمدی دانش‌آموزی بالاتر باشد، موجب رشد و پیشرفت سرزندگی تحصیلی آن می‌شود و بالعکس، در دانش‌آموزان با خودکارآمدی پایین سرزندگی تحصیلی کاهش می‌یابد. نتایج این پژوهش مطابق با یافته‌های حسین چاری و همکاران (۲۰۱۹)، فولادی و همکاران (۲۰۱۸)، کارملی و همکاران (۲۰۲۰) و ساریکام (۲۰۱۵) است. خودکارآمدی می‌تواند مستقیماً نگرش فرد را نسبت به مسائل و مشکلات در جهت مثبت سوق داده و موجب افزایش سرزندگی تحصیلی فرد شود. از سویی دیگر، سرزندگی تحصیلی که به معنی مقابله با چالش‌ها و موانع تحصیلی است از نحوه‌ی نگرش و تفکر فرد نسبت به خود متأثر خواهد بود (دهقانی‌زاده و همکاران، ۲۰۱۱). بنابراین دانش‌آموزانی که خودکارآمدی بالایی دارند، برای رسیدن به نتیجه‌ی مورد نظرشان، برای اهداف تحصیلی‌شان تلاش بیشتری می‌کنند و برای رسیدن به موفقیت، خود را تشویق می‌کنند. وقتی، نوجوانی در دوره‌ی تحصیل در برخورد با مسائل و مشکلات، به توانمندی‌های خود برای حل مسائل اعتماد داشته باشد، مقاومت بیشتری از خود نشان داده و در نتیجه تلاش بیشتری می‌کند و بالعکس، فردی که از نظر خودکارآمدی در سطح پایینی است، به توانایی‌های خود در زمینه‌ی حل موفقیت‌آمیز چالش‌های تحصیلی اعتماد نخواهد داشت. این امر منجر به افت تحصیلی و در نهایت کاهش سرزندگی تحصیلی خواهد شد.

یافته‌ها حاکی از آن بود، خودکارآمدی عمومی در رابطه‌ی بین سبک‌های والدگری مستبدانه و مقتدرانه با سرزندگی تحصیلی نقش میانجی‌گرانه دارد. این نتیجه در راستای نتایج مطالعات دهقان منشادی و همکاران (۲۰۲۰)، دخیلی (۲۰۱۹)، شرفی و همکاران (۲۰۱۶)، سیمانجنتیک (۲۰۲۰)، مسعود و همکاران (۲۰۱۵)، آبشا (۲۰۱۲) هم‌سو است. آبشا (۲۰۱۲) در پژوهش خود تصریح کرد که روش‌های والدگری اثر غیرمستقیم مثبت و عمده‌ای بر عملکرد دانش‌آموزان پسر و دختر دارد. دانش‌آموزانی که والدینشان روش مقتدرانه دارند از عملکرد بالاتر و خودکارآمدی بیشتری نسبت به شیوه‌های دیگر والدگری دارند. بنا به نظر بامریند (۱۹۶۷) می‌توان اشاره کرد، والدین مقتدر توجه کافی به فرزندان خود دارند و به آن‌ها اجازه می‌دهند که به طور معقولانه‌ای

والدین و معلمان باید عوامل و ریشه‌های خودکارآمدی را بشناسند، زیرا عملکرد آن‌ها بر باورهای خودکارآمدی دانش‌آموزان مؤثر است. به منظور تسهیل در استفاده پژوهشگران آینده از پژوهش حاضر باید به برخی از محدودیت‌های این پژوهش اشاره کرد از جمله استفاده از ابزار خودگزارش دهی که می‌تواند موجب سوگیری شود، ماهیت مقطعی پژوهش که فرصت بررسی روابط علی را محدود می‌کند و همچنین گروه نمونه که شامل دانش‌آموزان دختر در مقطع متوسطه اول در شهر ماسال بودند. پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی اطلاعات با استفاده از چند روش مختلف مانند مصاحبه و پرسشنامه‌های جدیدتر جمع‌آوری شود و همچنین این موضوع به‌طور مقایسه‌ای بین دانش‌آموزان سایر مقاطع تحصیلی بررسی شود. بر اساس نتایج این پژوهش، به والدین پیشنهاد می‌شود با توجه به تأثیر مثبتی که سبک والدگری مقتدر بر خودکارآمدی می‌گذارد و به دنبال آن سرزندگی تحصیلی را افزایش می‌دهد، برای تربیت فرزندان خود از این سبک والدگری استفاده کنند. همچنین به مشاوران خانواده و مدارس پیشنهاد می‌شود کلاس‌های آموزشی و تربیتی لازم را برگزار کنند تا سبک‌های والدگری متفاوت را به والدین آموزش داده و نتایج استفاده از سبک والدگری مقتدر را برای آن‌ها بیان کنند. همچنین با توجه به این که دانش‌آموزان با احساس خودکارآمدی مثبت، توانایی و کوشش بیشتری برای یادگیری نشان می‌دهند، والدین و معلمان باید عوامل و ریشه‌های خودکارآمدی را بشناسند، زیرا عملکرد آن‌ها بر باورهای خودکارآمدی دانش‌آموزان مؤثر است.

محیطی آرام، عشق و مهربانی برای فرزند خود به ارمغان می‌آورند و نوجوان احساس رضایتمندی و نگرشی مثبت از شیوهی برخورد والدین خود دارد و از سلامت روانی بالاتری برخوردار خواهد بود. افراد با خودکارآمدی بالا درک صحیح‌تری از ویژگی‌های روانی خود دارند، در برقراری ارتباط راحت‌تر هستند، به آسانی می‌توانند درباره‌ی عواطف منفی و مثبت خود صحبت کنند و همچنین در تحلیل مسائل، از توانایی بالایی برخوردارند. تاثیرات کیفیت روابط والد-فرزند در محیط خانواده و نگرش مثبت فرزندان از والدینشان می‌تواند عرصه‌ای را برای آنها فراهم کند تا بتوانند قابلیت‌ها و استعدادهای خود را به درستی بشناسند و راهکارهای مناسبی را در مسیر تقویت خودکارآمدیشان به کار ببرند. همچنین این امر منجر می‌شود تا نوجوان زمان و توانایی و استعدادهای خود را برای انجام امور به صورت درست و بهینه صرف کند، که این امر به نوبه‌ی خود سرزندگی تحصیلی را افزایش می‌دهد.

بر اساس نتایج این پژوهش، به والدین پیشنهاد می‌شود با توجه به تأثیر مثبتی که سبک والدگری مقتدر بر خودکارآمدی می‌گذارد و به دنبال آن سرزندگی تحصیلی را افزایش می‌دهد، برای تربیت فرزندان خود از این سبک والدگری استفاده کنند. همچنین به مشاوران خانواده و مدارس پیشنهاد می‌شود کلاس‌های آموزشی و تربیتی لازم را برگزار کنند تا سبک‌های والدگری متفاوت را به والدین آموزش داده و نتایج استفاده از سبک والدگری مقتدر را برای آنها بیان کنند. همچنین با توجه به این که دانش‌آموزان با احساس خودکارآمدی مثبت، توانایی و کوشش بیشتری برای یادگیری نشان می‌دهند،

قدردانی: از مشارکت و همکاری صادقانه‌ی همه‌ی مدیران، معلمان، دانش‌آموزان و والدین گرامی آن‌ها در این پژوهش کمال تشکر را داریم.

تعارض منافع: بر حسب مدارک، در این مقاله هیچ تعارض منافی وجود ندارد.

حامی مالی: این مقاله برگرفته از پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد رشته روان‌شناسی عمومی نویسنده‌ی اول مقاله در دانشگاه آزاد اسلامی واحد رشت است.

Reference

- Abesha, A. G. (2012). Effects of parenting styles, effects of maternal parenting style and religious commitment on self-regulation, academic achievement, and risk behavior among African-American parochial college students. *Journal of Adolescence*, (32), 259-273.
- Amato, M. (2016). Promoting student resilience in school contexts. *Theory into Practice*, 46(2), 162-169.

- Alborzi, M. (2014). The relationship between perception of parents and social creativity in children with the mediation of motivational beliefs in friendships. *Teaching and Learning Studies*, 6(2), 61-81. (In Persian)
- Basak Nejad, S., Yonesi, E., & Janadaleh, K. (2019). The relationship between parenting styles and coping strategies through the mediation of emotional styles in mothers of teenage boys. *Psychological Studies*, 15(4), 41-56. (In Persian)

- Batayar, A. (2017). *Prediction of academic vitality based on parenting styles and perception of school atmosphere in primary school students*. Master's thesis. General Psychology of Shahrood Branch of Azad University. (In Persian)
- Basol, G. (2010). Validity and reliability of Turkish form of children's self-efficacy scale on Turkish primary school students. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 4082-4086.
- Bandura, A. (1991). Social Cognitive Theory of Self-Regulation. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, (50), 248-287.
- Baumrind, D. (1967). Child care practices anteceding three patterns of preschool behavior. *Genetic Psychology Monographs*, 75(1), 43-88.
- Carmeli, A., Ann, C., Peng, John, M., & Schaubroeck, Inbar, A. (2020). Social support as a source of vitality among college students: The moderating role of social self-efficacy. *Psychology in the Schools*, 58(2), 351-363.
- Collie, R. J., Martin, A. J., Malmberg, L. E., Hall, J. & Ginns, P. (2015). Academic buoyancy, student's achievement, and the linking role of control: A cross-lagged analysis of high school students. *British Journal of Educational Psychology*, 85(1), 113-130
- Comerford, J., Batterson, T., & Tormey, R. (2015). Academic buoyancy in second level schools: insights from Ireland. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 197, 98-103.
- Dakhili, F., Bahraini, A. M., & Farahani, H. A. (2019). The role of social skills in internet addiction of medical students with the mediation of self-efficacy variable. *Journal of Nursing Education*, 9(6), 1-10. (In Persian)
- Darling, N., & Steinberg, L. (2017). Parenting style as context: An integrative model. *In Interpersonal Development*, 161-170.
- Dehghanizadeh, M. H., & Hossein Chari, M. (2011). Academic vitality and perception of family communication pattern: the mediating role of self-efficacy. *Journal of Education and Learning Studies*, 4(2), 21-47. (In Persian)
- Duijn, M., Rosenstiel, I. V., Schats, W., Smallenbroek, C., & Dahmen, R. (2011). Vitality and health: A lifestyle programme for employees. *European Journal of Integrative Medicine*, 3, 97-110.
- Fadavi, M., Pourshafi, H., & Asadzadeh, F. (2021). The relationship between parenting patterns and academic vitality in first secondary school students. *Scientific Quarterly of Khorasan Cultural-Social Studies*, 15(4), 111-126. (In Persian)
- Foladi, A., Kajbaf, M. B., & Qumrani, A. (2018). Effectiveness of teaching academic vitality, academic success and academic self-efficacy of female students. *Scientific Research Journal of Education and Evaluation*, 11(42), 53-37. (In Persian)
- Grolnick, W. S., Raftery-Helmer, J. N., Flamm, E. S., Marbell, K. N., & Cardemil, E. V. (2015). Parental provision of academic structure and the transition to middle school. *Journal of Research on Adolescence*, 25(4), 668-684.
- Grolnick, W. S., Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1997). Internalization within the family: The self-determination theory perspective. In J. E. Grusec & L. Kuczynski (Eds.), *Parenting and children's internalization of values: A handbook of Contemporary Theory*, 135-161. John Wiley & Sons Inc.
- Hijazi, E., & Abbasi, F. (2021). The effect of perception of parental relationships, teacher-student relationship and best personal goals on academic vitality. *Scientific-Research Quarterly of Applied Psychology*, 15(2), 205-179. (In Persian)
- Hossein Chari, M., Qezel Biglo, F., & Jokar, B. (2019). Teacher-student interaction and self-efficacy with academic vitality: The mediating role of goal orientation. *Educational Psychology Quarterly*, 15(52), 45-85. (In Persian)
- Hoekstra, P. J. (2020). Suicidality in children and adolescents: lessons to be learned from the COVID-19 crisis. *European Child and Adolescence Psychiatry*, 29(6), 737-738.
- Kline, R. (2016). Data preparation and psychometrics review. *Principles and Practice of Structural Equation Modeling*, (4), 64-96.
- Madhu, G. & Dimple, M. (2017). Construction and validation of Parenting Style Scale (PSS). *Shikshan Anreshika*, 7(1), 1-8.
- Manshadi, M., Kamali Ardakani, H., & Hemati, H. (2020). The mediating role of self-efficacy in the relationship between parenting methods and students' happiness. *Development of Psychology*, 7(52), 109-118. (In Persian)
- Martin A. J., Colmar, S. H., Davey, L., & Marsh, H. W. (2010). Longitudinal modelling of academic buoyancy and motivation: do the '5Cs' hold up over time? *Br J Educ Psychol*, 80(3), 473-96.
- Martin, A. J., & Marsh, H. W. (2008). Academic buoyancy: Towards an understanding of students everyday academic. *Journal of Psychology*, 46(1), 53-83.

- Martin, A. J., & Marsh, H. W. (2006). Academic Resilience and Its Psychological and Educational Correlates: A Construct Validity Approach. *Psychology in the Schools, 43*(3), 267-281.
- Moradi, M., & Cheraghi, A. (2014). Causal-experimental model of the relationships between perception of family communication patterns, perception of class structure, motivation and academic self-management and academic vitality in high school teenagers. *Education and Learning Studies, 6*(1), 113-140. (In Persian)
- Motie, H., Heidari, M., Bagherian, F., & Zarani, F. (2019). *Providing Mindfulness-Based Educational Package for Evaluating Academic Procrastination, 25*(1), 26-41.
- Putwain, D. V., Connors, L., Symes, W., & Douglas-Osborn, E. (2011). Is academic buoyancy anything more than adaptive coping? *Nationak Library of Medicine, 25*(3), 349-58.
- Rahiminejad, A., Khodayarifard, M., Abedini, Y., & Paknejad, M. (2014). Surveying the Relation of Shahed Students' Cognition of Academic Atmosphere, and Their Individual and Family characteristics with Social Compatibility. *CPAP, 2*(9), 85-94.
- Sabzichi, S., Pirani, Z., & Zangeneh, F. (2022). Development of a structural model of subjective well-being based on academic buoyancy and academic self-handicapping through the mediation of adolescent perception of parental educational methods. *Psychological Methods and Models, 13*(49), 55-70.
- Saricam, H. (2015). Mediating role of self -efficacy on the relationship between subjective vitality and school burnout in Turkish adolescents. *International Journal of Educational Research, 6*(1), 1-12.
- Sharafi, Z., Naqsh, Z., & Hashemi, Z. (2016). Parenting styles and academic vitality: The mediating role of self-efficacy. *The Third National School Psychology Conference, 1-16*. (In Persian)
- Shaffer, D., & Kipp, K. (2011). *Developmental psychology: Childhood and adolescence. 9th Edition*. Translated by Maryam Rezazadeh, afsar rohi. Qom: University Publication Center.
- Shirzadi Fard, M. (2011). Information processing styles, perceptions of parent-child relationships, and subjective well-being: The mediating role of basic beliefs. Master's thesis. University of Tehran. (In Persian)
- Sohaili, M., Kazemi, S. A., Sohrabi Shaghashi, N., & Barzegar, M. (2020). Causal model of parenting styles and academic performance with the mediating role of academic vitality. *Journal of Mashhad Faculty of Medical Sciences, 63*(3), 2472-2483. (In Persian)
- Shao, Y., & Kang, S. (2022). The link between parent-child relationship and learning engagement among adolescents: The chain mediating roles of learning motivation and academic self-efficacy. *Sec. Educational Psychology, 7*(1), 1-11.
- Sherer, M., Maddux, J. E., Mercadante, B., Prentice Dunn, S., Jacobs, B., & Rogers, R. W. (1982). The self-efficacy scale: Construction and validation. *Psychological Reports, 51*(2), 663-671.
- Simanjuntak, M. (2020). The Effect of Parenting Style, Communication Patterns and Self-Efficacy on Adolescent Participation in Family Decision-Making. *The Southeast Asian Journal of Early Childhood Care Education and Parenting, 1*(1), 44-77.
- Zahedian, F., Mohammadi, M., & Samani, S. (2011). The role of attachment styles, parental bond and self-concept in sexual addiction. *Journal of Clinical Psychology, 3*(3), 65-73. (In Persian)
- Woodruff, S. L., & chashman, J. F. (1993). Task, domain, and general-efficacy: A reexamination of the self-Efficacy Scale. *Psychological Report, 72*(1), 423-432.
- Yuan, S., Weiser, D. A., & Fischer, J. L. (2015). Self-efficacy, parent-child relationships, and academic performance: a comparison of European American and Asian American college students. *Soc Psychol Educ, 19*, 261-280.